

variable segons els anys. El problema de la participació és en aquest aspecte, com en d'altres, un element clau. Captar la gent ha estat sempre difícil, i les activitats festives, encara que a primera vista hagin de resultar més atractives, no són del tot una excepció. Així, doncs, si bé les sessions de música o teatre, els espectacles de cabaret o les festes flamenques han reunit un cert nombre de veïns, encara no s'ha aconseguit crear a través de totes elles un cert sentit col·lectiu de barri.

Durant alguna de les sessions del taller i en relació amb les activitats de tipus lúdic, hom comentà significativament que, malgrat l'alt percentatge de gent procedent d'Andalusia, no s'ha produït al barri un fenòmen paral·lel a altres zones de l'Hospitalet, com és el sorgiment de penyes flamenques, que són indiscutiblement una fórmula de reafirmació dels propis orígens i d'establiment de vincles amb altres veïns de la mateixa terra. De fet, al polígon hi ha gent que va a Bellvitge per participar en aquest tipus d'associacions, però al Gornal no n'ha reeixit cap.

NOVA GENT, NOUS TEMPS

Encara que fer una divisió cronològica de la història del barri pot resultar alhora ociós i arriscat, tothom està d'acord que pot establir-se una clara frontera entre els temps anteriors i posteriors a la vinguda dels habitants de la denominada "segona fase" del polígon. Aquesta etapa coincidiria amb una sèrie de transformacions generals de caràcter polític i social que al Gornal tindrien com a concreció específica l'aparició de noves entitats i el canvi de concepció que emparava alguna de les ja existents.

El maig de 1980 s'anuncia a la premsa que 456 habitatges estan a punt de ser acabats i que es constituirà una comissió per a l'estudi de la seva adjudicació (formada per 2 sociòlegs, 2 treballadors socials, 1 antropòleg, 1 assessor jurídic i 1 aparellador) (Diario de Barcelona, 21-5-1980). Aquests eren els habitatges que havien quedat sense edificar dins del conjunt previst per a la primera fase del polígon, però com que a la pràctica la "segona fase" no s'arribà a construir mai, aquests habitatges acabaren sent coneguts amb aquest nom.

El termini de presentació de sol·licituds s'obrí poc temps després, i la relació d'adjudicatari es va fer pública el juny de 1981 (El Correo Catalán, 27-6-1981): 23 anaven destinades a funcionaris dels cossos de seguretat de l'Estat i 6 es deixaven en mans de l'Ajuntament i es reservaven per a diversos serveis socials.

Els tràmits per a l'accés als habitatges foren llargs: les llistes definitives no es publicaren fins el setembre, el novembre es comunicà als afortunats l'admissió de la sol·licitud i el mes següent s'obria un període per confirmar l'acceptació i pagar l'entrada. Els diaris recullen el gener de 1982 les queixes dels futurs propietaris pel retard en els lliuraments, el temor al deteriorament que mentrestant patien els habitatges i la convocatòria d'una concentració de les famílies afectades (Diario de Barcelona, 8-1-1982); El Periódico, 9-1-1982). Pocs dies després, s'estableix el calendari per al lliurament de les claus (Diario de Barcelona, 16-1-1982).

Durant les sessions del taller, els testimonis recollits sobre aquesta segona arribada foren quantitativament menors, però hom podria aventurar-se a destacar dos dels elements que caracteritzarien les actituds dels nousvinguts: en primer lloc, i igual que en la primera fase accedir a un pis en propietat era prioritari, significava millorar immediatament el nivell de vida i assolir una vella aspiració, encara que el polígon no fos precisament un lloc idíl·lic.

“En principio no mirábamos mucho si había mercado o había... Pero claro, cuando tienes dinero vas a un sitio y miras el piso, pero también miras todo alrededor. Me parece que en principio no mirábamos esas cosas, pero que luego si que estamos padeciendo las consecuencias de la falta de equipamiento.”

“Entonces no mirábamos tanto esto, lo que mirábamos, yo me imagino que la gente lo que miraba era tener un piso (...) sabíamos que íbamos a pagar 5.000.000 de pts. Lo que pasa es que aquello, la gente dijo: "Bueno, vamos a meternos y luego ya hablaremos”.

En segon terme, els nous veïns arribaven a un barri que ja tenia una certa història, un barri sobre el qual ja s'havia començat a construir una imatge de conflictivitat i marginació. Paral·lelament a la influència que aquest fet pogués tenir sobre les percepcions dels nousvinguts, també es recolliren al taller alguns records personals força significatius.

“Yo cuando llegué aquí, la verdad es que no conocía a nadie. Yo venía de Bellvitge y no sé si, me imagino que vendría gente de Bellvitge pero prácticamente no... Veníamos aquí los domingos, veníamos a dar una vuelta. ¡Ay, cuando los entregarán! (...) Veías gente que venía pues a lo mismo y tal, teníamos un poco de ilusión de

tener un piso en propiedad (...) La primera vez que yo conocí, que empecé a conocer gente fué en el Ayuntamiento, que nos llamaron, llamaron a todos los vecinos allí para hacernos la entrega de llaves.”

“Entonces nos dijeron de que había pisos aquí en la nueva fase, que iban a hacer unos nuevos pisos en el polígono, pero chica, yo había oído tantísimas cosas del polígono que no quería venir. Es que me daba la impresión que era como bajar un escalón, ¿no?. Me había ido tan mal en la vida que yo decía: "Jolín, sólo me faltairme a vivir al polígono”.

“Lo que me acuerdo es que en aquella parte donde están ahora los pisos nuevos (...) hay un árbol que han cortado un trozo y ¡era enorme! y yo me acuerdo que ahí había como una especie de campo que yo traía mis sobrinas cuando eran pequeñitas (...) y enterrábamos la sardina ahí, debajo de ese árbol y ahora vivo justo al ladito del árbol.”

Per als habitants del polígon, l'arribada de nous veïns no representà a priori un canvi substancial; ja feia temps que se sabia que vindrien. Molts coincidiren a destacar a les sessions el fet que la gent que ocupà els nous habitatges els semblava més necessitada que la major part dels que arribaren els anys 70.

“Parece, a simple vista, que son, a nivel económico, mucho más limitados, los que han venido en la segunda fase. Entonces parece que hay personas en el polígono que esto... si el barrio tenía, como si dijésemos, un poco de mala fama, les ha parecido que venir la segunda fase ha puesto peor fama al barrio.”

Aquest darrer element, sumat a la mobilització que quasi immediatament es posà en marxa per protestar contra els preus estipulats per als nous habitatges, va marcar de manera definitiva la visió dels vells habitants del barri i alhora la mateixa dinàmica dels esdeveniments dins d'aquest.

El valor dels habitatges estipulat per l'Institut per a la Promoció Pública de l'Habitatge (IPPV) l'any 1981 oscil·lava entre 1.994.132 ptes. (90 m²) i 2.990.690 ptes. (103 m²), i l'import de les mensualitats a pagar (en 25 anys i amb una quota creixent del 4%), entre 7.419 i 11.128 ptes. Aquests nous preus, molt alts comparats amb els que havien de satisfer els primers inquilins del polígon, no foren acceptats pels nous adjudicataris. Un cop desemborsada l'entrada (sobre les 100.000 ptes.) es negaren a fer efectiu cap altre pagament fins que els preus no s'equiparessin als de la resta dels habitatges. Els afectats constituïren una comissió i demanaren responsabilitats i explicacions als poders públics, convençuts que sols irregularitats desconegudes havien pogut provocar aquell increment abusiu en el preu dels habitatges. Segons el relat d'alguns dels integrants de la Comisión de la Vivienda, aviat van veure que, com a tal, no rebrien gaire atenció de l'Administració, i es plantejaren integrar-se dins de l'Associació de Veïns.

“Como teníamos el problema de la diferencia de precios pues, se hizo una comisión (...) de vecinos para el problema que teníamos. Entonces lo que pensamos era, unos querían que siguiésemos comisión, o sea, independientemente concretamente de la Asociación de Vecinos (...) Había gente que decía: "No, vamos a meternos en la Asociación de Vecinos porque dentro de la Asociación de Vecinos pues tenemos más fuerza, tenemos, o sea, jurídicamente si tenemos que pleitear o lo que sea con la administración, tenemos más fuerza, ¿no?" Y otros decían que no, porque si nos metíamos en la Asociación de Vecinos pues... nos iban a absorber y tal.”

Aquest darrer fet es produí en un moment en què, segons les narracions de molts dels membres del taller, l'Associació de Veïns passava per un període de crisi, de resituació. La imatge i els objectius de l'Associació estaven canviant, i molts dels seus antics membres l'havien abandonat o s'integraren a altres entitats. L'arribada dels nous inquilins, preocupats per la seva problemàtica específica i disposats a treballar per solucionar-la, va fer que l'Associació fes un tomb. Segons ells mateixos, s'oferiren per dirigir-la perquè si no ho haguessin fet, l'entitat hauria desaparegut.

“Prácticamente aquella asamblea era muy decisoria, aquella asamblea estuvo a punto de desaparecer la Asociación de Vecinos (...) Pero, me parece que por parte de los socialistas lo que querían era (...) ellos decían que bueno, que la Asociación de Vecinos, que ya no... no

hacía falta, ¿no?. Eso es lo que proponían ellos en aquella asamblea. ...) Entonces estaban los que defendían (...) de, bueno, de que saliera alguien y que..., claro ellos se ve que estaban pues como muy quemados ya de la Asociación de Vecinos (...). Entonces salimos un grupo de... que éramos casi todos de los bloques nuevos (...). Era una asamblea, bueno, ya, prácticamente para liquidar.”

“No, ellos lo que querían, es que, claro, pues, decían que ya habiendo los partidos políticos, que esto con Franco, las Asociaciones de Vecinos tenían vida (...) pero que ya con los partidos políticos, que ya no eran necesarias.”

“Nosotros (la segunda fase) como vimos que no salía nadie y los planteamientos que... eran de que... bueno que si no salíamos nosotros la Asociación de Vecinos iba a desaparecer, pues bueno, nosotros, guiados un poco por la necesidad que teníamos de organizarnos, pues dijimos: "Bueno, pues entramos aquí...".

El nou període és segurament un dels més controvertits de la història del barri. Segons els testimonis exposats al taller, molts veïns del polígon acusaven l'Associació de tendir a polaritzar la major part de les seves accions a l'entorn de la problemàtica del preu dels habitatges; paral·lelament, sembla haver-se criticat també el radicalisme, tant en els mètodes de protesta com en la reacció per la passivitat de certs sectors del veïnat davant les seves accions reivindicatives. Es recordaren a les sessions les múltiples convocatòries per tallar la Gran Vía o per realitzar assemblees i com es comminava els veïns que contemplaven les mobilitzacions des dels balcons a afegir-s'hi.

Malgrat els judicis personals sobre si era just o no que els nous habitants del polígon es neguessin a pagar (mentre la resta de gent del polígon pagava les quotes) i lluitessin des de l'associació per a l'obtenció de condicions més equitatives, no es pot negar que, gràcies al conflicte sobre els habitatges de la segona fase, l'entitat inicià un període de gran activitat i començà una trajectòria segurament molt diferent de la que hauria seguit sense la intervenció d'aquest nou sector del barri. Les paraules dels membres del taller donen una visió força acurada de tot aquest procés:

“Yo, para mí, que, dentro de lo que es la Asociación de Vecinos

ha tenido como dos etapas. Que fue lo primero (...) que había mucha gente, muchas comisiones de trabajo, participaba todo el mundo. Llegó un momento que (...) bajó, se cansaron, cada uno se fue por su lado, se dispersaron y entonces entramos nosotros y la gente de aquí, de los bloques nuevos, por el motivo que tenían de ahí, del problema de la vivienda, pues, hubo un momento que hubo pues (...) casi todos los días, ¿eh? (...) era muy raro que no salieramos en la prensa, el polígono (...). Hubo... mucho movimiento (...) y luego bajamos, bajamos en picado (...) quedamos 3 o 4."

"La Asociación de Vecinos ha estado dirigida (...) durante este periodo del 82 hasta el 86, por la extrema izquierda, que ha sido el MC."

"Yo me junté con una serie de gente ahí, que ya habían estado en otras luchas y además, gente muy radical ¿eh? (...) A través de la lucha del Polígono Gomal... o sea me he radicalizado más. O sea yo cuando vine aquí no era así como soy hoy."

"Yo pienso que la...la segunda fase ha tenido una... al principio de llegar aquí, ha tenido como una... un periodo, 3 o 4 o 5 años, muy fuerte, de luchar y... pero al final no hemos conseguido nada."

"Ya era la época de la segunda fase y entonces, claro, la motivación era una y la gente empezó a marcharse. Yo creo que entonces, ya en esta época es cuando la Asociación de Vecinos perdió prestigio."

"Yo creo que se polarizó en un solo problema, que era lo de las viviendas (...) No hubo un decir: "Vamos a hacer esto y esto", no, no, se hizo una sola cosa y entre medio con unos problemas serios económicos."

"Los criticaban muchísimo a la gente de la Asociación de Vecinos y decían que, bueno, que nada más que hacían que solucionar sus problemas de las viviendas nuevas."

"Pienso que a la gente le afectó mucho fue toda la gente que vino

y no pagaba. Ahí si que hubo como bastante... enfrentamientos, no directamente pero si verbales entre la gente que ya estaba aquí y la gente aquella de... ¿por qué no pagaban?, "pues ya sabían a lo que venían", pues que pagaran..."

Tal com hem reiterat abans, el tema del preu dels habitatges de la segona fase fou el principal "leit motiv" durant tot aquest període. El febrer de 1983, membres de l'associació més una representació municipal s'entrevistaren amb el director de l'IPPV i acordaren l'obertura d'una investigació sobre les causes del retard en la construcció d'aquests darrers habitatges (El Correo Catalán, 17-2-1983). El 8 de març, el grup parlamentari de Minoria Catalana presentà una proposició no de llei sobre el "règim especial per al pagament del preu d'adquisició de l'habitatge de protecció oficial de promoció pública", que segons A.G. (Avui, 17-8-1983) estava directament inspirada en la situació que vivia el Gornal i anava encaminada a aconseguir que "les persones que per la seva situació personal (...) tenen ingressos inferiors al salari mínim interprofessional puguin atendre els seus compromisos d'acord amb la seva situació econòmica, gràcies a l'habilitació d'un règim excepcional."

Un any més tard la tensió a l'entorn del tema tornà a presentar un moment de màxima virulència. El març de 1984, una representació de l'Associació de Veïns s'entrevistà amb el Defensor del Poble i presentà un escrit sol·licitant la seva intervenció en el conflicte (El Correo Catalán, 13 i 14-3-1984). Fins el gener de 1986, el Defensor no comunicava per escrit al president de l'Associació l'admissió d'aquest escrit com a queixa (24-1-1986). El maig de 1984, alguns veïns del barri es tancaren a la delegació de l'IPPV i uns altres tallaren el trànsit a la Gran Via (El Periódico, 19-5-1984; El Correo Catalán, 20-5-1984; Avui, 19-5-1984) com a protesta per la resposta que el govern havia donat a la interpel·lació de Miquel Roca sobre com es pensava solucionar el conflicte entorn dels preus dels habitatges de promoció pública del polígon. En una carta del secretari d'Estat per a les relacions amb les Corts dirigida al president del Congrés de Diputats (5-4-1984) s'especificava que:

"La tardanza en la ejecución de las 456 viviendas (...) fueron debidas a problemas de expropiación y desalojo de 80 viviendas ocupadas y existentes en las calles de Campoamor y Finisterre (...) También existieron problemas de planeamiento lo que motivó que se tuvieran que cambiar la orientación y el emplazamiento de algunos de

los bloques a construir (...) al haberse valorado las 456 viviendas por la Intervención Delegada con fecha de 8 de enero del 82 con el módulo de 1981, de acuerdo con la legislación vigente no se puede modificar dicho precio.”

El 1985, el govern traspasà a la Generalitat el patrimoni que l'IPPV tenia a Catalunya, però també, amb l'Administració autonòmica, les protestes i les mobilitzacions han continuat. El conflicte, en vies de solució, ha patit, a més, l'efecte de certs enfrontaments interns dins del barri: aquells veïns afectats que formaren part de l'Associació de Veïns deixaren de participar-hi cap al 1986 i es constituïren de nou en Comisión de la Vivienda, però la seva representativitat com a interlocutors davant l'Administració ha estat qüestionada pels que prengueren el relleu a l'Associació.

Si bé el procés al qual de fer referència ha marcat de forma determinant aquest període de la història del barri, hi ha altres elements que no es poden deixar de banda.

Un episodi destacable fou el de la disputa entre l'Ajuntament i l'Associació de Veïns al voltant dels locals que aquesta ocupava. L'afer s'inicià quan el 17 de novembre de 1982 la Guàrdia Urbana impedí l'entrada a l'edifici a diversos membres de la junta. El Consistori pretenia col·locar en aquell espai el centre cívic i la regidoria del barri, però els membres de l'entitat reivindicaven els seus drets, ja que disposaven dels papers de cessió des de 1977. Després d'una assemblea, els veïns prengueren la decisió d'ocupar els locals. La tancada es perllongà fins que l'Ajuntament es comprometé a donar a l'Associació uns nous espais (El Noticiero Universal, 18, 20 i 25-11-1982; El Correo Catalán, 19-11-1982).

De naturalesa més dramàtica foren els fets que impulsaren els veïns a engegar una nova campanya en protesta per les deficiències de l'equipament urbanístic del barri i la seguretat nul·la dels edificis. Un primer sinistre es produí el juny de 1982: un incendi es declarà en un dels blocs del polígon. Els habitants del Gornal protestaren davant de l'Ajuntament exigint les reformes oportunes (La Vanguardia, 23-6-1982). Poc temps després, un nou incendi provocà la mort d'un home i una nena al bloc 42 (10-1-1983) i diversos ferits. La reacció no es va fer esperar: manifestacions i talls de la Gran Via per sol·licitar la immediata instal·lació de passadissos de connexió als terrats, boques de reg, escales d'emergència i columnes cegues. L'Administració, des de l'Ajuntament, el Govern Civil, el MOPU i

l'IPPV, semblava sensibilitzada per la situació, però després de múltiples demandes, les reformes no es realitzaren. Un veí recorava: "Siempre lo que nos decían es que si lo hacían en el polígono que lo tenían que hacer en todos los sitios y que eso valdría... Eso, que era imposible." Al taller, algú recordà emotivament la tragèdia que l'incendi representà per a les famílies afectades i l'oblit que sembla haver cobert aquella dramàtica experiència al barri.

Les reivindicacions que aquests esdeveniments desencadenaren foren plantejades conjuntament amb les que es referien als preus dels nous habitatges. S'afegí, a més, a aquests dos elements una revifalla (perfectament detectable a partir de la premsa) de les queixes dels veïns per les deficiències urbanístiques generals del barri. El 1983 s'iniciava l'elaboració d'un pla urbanístic definitiu per al barri. Un any més tard, el 24 de març, un grup de veïns del Gornal sol.licitaven ser rebuts per l'alcalde; mentre una part es tancava al saló de plens, diversos incidents es produïen a l'exterior quan una furgoneta envestia als manifestants que servien de suport al grup d'ocupants. El desallotjament es produí després d'una reunió amb el cap del Consistori, però els veïns no estigueren d'acord amb els arguments oferts, ja que desviaven la responsabilitat per a la solució de les seves necessitats cap al govern central i la Generalitat, i acabaren sol.licitant la dimissió de l'alcalde (El País, 25, 26 i 29-3-1984; El Correo Catalán, 11-4-1984). Nous enfrontaments entre els veïns i la Guàrdia Urbana es produïen el 21 de maig davant de l'Ajuntament.

Els problemes que motivaren totes aquestes accions són, en gran part, els mateixos que hem enumerat ja en altres planes, els mateixos que, encara avui, continuen plantejats de forma punyent a través de les paraules dels veïns al taller: dificultats de comunicació, deficiències en les construccions, manca de serveis (guarderia, centre cultural, mercat...), perillositat del pas elevat sobre la via del tren... Si bé algú d'ells ha tingut ja una solució efectiva, d'altres s'han vist paralizats per les disputes competencials (El Correo Catalán, 24-1 i 26-2-1985), pels problemes pressupostaris o per altres motivacions de naturalesa diversa. Com a resultat d'aquest llarg procés, els participants en el taller feien explícita la seva desconfiança en la capacitat de l'Administració per solucionar les deficiències del polígon; per a ells, el Gornal continua sent un barri a mig fer.

Retornant ara a l'anàlisi de la vida associativa, cal fer referència a la consolidació d'una tendència que apuntàvem ja en el capítol anterior. Al marge de l'Associació de Veïns, afectada per una dinàmica pròpia que ja hem ressenyat més

amunt, apareixen durant els anys 80 una sèrie d'entitats independents, amb característiques específiques, que diversificaren el panorama associatiu del barri.

En aquesta línia, diversos elements són destacables. En primer lloc, es produeix la consolidació de l'Escola d'Adults com a tal. A poc a poc, la plantilla de mestres s'incrementà (seran tres mestres fixes des del curs 1984-85), s'obriren nous cursos (1982, curs de català i pre-graduat; 1984-85, cursos de matí) i l'escola es traslladà des dels locals del bloc 5 als barracots que abans havien estat ocupats per l'Escola Martí Fecet (1984). Paral·lelament, el nombre d'alumnes provinents del mateix Gornal va anar disminuint, mentre que augmentaven els vinguts de Bellvitge i altres barris. La línia de programació d'activitats obertes al conjunt del polígon ha anat cedint pas a un tipus de propostes circumscrites exclusivament a l'àmbit escolar. Si bé aquest darrer procés respon segons els entrevistats al desig dels mateixos alumnes, algunes veus al taller se'n lamentaven:

“Se ha convertido en una escuela más (...), pero no en una... no sé, en un ámbito de barrio, de proyección de muchas cosas.”

L'equip de gent que treballava inicialment en el projecte cultural vinculat a la mateixa escola va anar evolucionant; en part, pels canvis del mateix centre docent, i en part, també per la dinàmica que ha anat imposant la necessitat d'obtenir ajuts econòmics de l'Administració. El grup es constituï en “Comisión de Cultura”, i l'Associació de Veïns decidí participar inicialment en el pla amb la voluntat de crear una vocalia del mateix àmbit, que si bé ja havia existit abans, no havia tingut el mateix enfocament. El 1983 tingué lloc el primer conveni amb el Consistori, i un any més tard, l'Associació es retirà al·legant la manca de gent disposada a treballar en la vocalia. A mesura que l'escola va anar definint les seves actuacions dins d'una línia més acadèmica, la Comissió es plantejà la necessitat de constituir-se en entitat independent, amb personalitat jurídica pròpia, i accedir així a la possibilitat d'obtenir ajuda d'altres administracions; sorgí, doncs, Àmbit Cultural Gornal, que segueix treballant en l'organització de curssets, trobades, festes i espectacles populars.

Un aspecte que alguns dels participants en el taller coincidiren a destacar fou el pes que l'Administració ha jugat en el desenvolupament associatiu del barri. D'una banda, molts apuntaven el fet que la presència del personal dels serveis socials municipals o la creació de determinats nuclis, com és el cas del Centre Obert i l'Aula Taller, han representat un progrés per al polígon, però alhora han provocat

que la gent o les entitats es desvinculessin d'alguna manera de determinades problemàtiques, en part per una manca de preparació per enfrontar-s'hi, i també per una qüestió de delimitació de competències. D'altra banda, és clar que el model actual d'entitats passa quasi exclusivament per la legalització i la definició d'una clara estructura de funcionament davant l'Administració, com a resposta a la necessitat d'obtenir ajudes i subvencions públiques que els permetin subsistir i ampliar la seva oferta.

Unes altres dues entitats han de ressenyar-se com a importants en aquest darrer període del barri: l'esplai i los Amigos del Gornal. La primera d'elles va nèixer com a iniciativa d'un grup de joves provinents d'entitats dedicades a "l'educació de joves en el temps lliure" a la Torrassa (Agrupament Escolta Canigó i Grup Itaca), que es posaren en contacte amb un antic grup de monitors del polígon. El 1983 van fer unes semicolònies diürnes d'estiu dins del barri, el març de 1984 iniciaren les activitats per als nens i a partir de la tardor ocuparen els locals que tenen encara al bloc 64. Segons els responsables, l'esplai ha intentat consolidar una base dins del mateix barri per què nois i noies del Gornal poguessin fer-se càrrec de la direcció de l'entitat; és a dir, practicar el que anomenen "la transformació del barri des de dins". Malgrat tot, la mitjana de nens que hi acudeixen és petita en relació amb la població infantil existent, i algú, des de fora, es queixava que els locals sols estiguessin oberts els dissabtes. També el tema de la confessionalitat o no de l'esplai sembla haver despertat en alguns moments l'enfrontament entre els mateixos monitors i un sector d'aquests i la parròquia.

La segona entitat que enumeràvem abans, los Amigos del Gornal, és una de les més joves; la iniciativa sorgí a partir de les converses de gent que ja es coneixia però en general no havia tingut gaire participació directa en les associacions del polígon. Els treballs per a la seva creació començaren el juny de 1987, i l'entitat es legalitzà davant la Generalitat el febrer de l'any següent. Segons alguns dels seus integrants, l'objectiu principal del grup era crear un lloc de trobada, un espai on la gent pogués anar-se coneixent, més que no pas dedicar-se a la realització d'activitats concretes, sense que s'exclougué la possibilitat de dur-ne també a terme.